

SAN'ATSHUNOSLIK FANLARINI O'QITISHDA INTEGRATSION YONDASHUVDAN FOYDALANISH

Raupova D.D.

Usto Shodi Azizov nomidagi 10-son Bolalar musiqa va san'at maktabi san'at nazariyasi va tarixi fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada san'atshunoslik fanlarini o'qitishda integratsion yondashuvning nazariy va amaliy asoslari tahlil etiladi. Integratsion ta'lim yondashuvi san'atshunoslikni boshqa fanlar bilan uyg'un holda o'qitish orqali talabalar estetik tafakkuri, madaniy dunyoqarashi va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qilishi yoritilgan. Maqolada integratsiya jarayonining o'quv jarayonidagi o'rni, uning metodik afzalliklari hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashuvi ilmiy asosda bayon etilgan.*

Kalit so'zlar: *san'atshunoslik, integratsion yondashuv, ta'lim sifati, fanlararo aloqadorlik, estetik tafakkur, kreativlik, madaniy kompetensiya, zamonaviy pedagogika.*

Bugungi kunda ta'lim tizimining modernizatsiyasi sharoitida fanlararo integratsiya jarayoni alohida ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, san'atshunoslik fanlarini o'qitishda integratsion yondashuvdan foydalanish — bu ta'limning mazmunini boyitish, o'quvchi va talabalarda san'atni chuqur anglash, uni ijtimoiy-madaniy, tarixiy va estetik kontekstda tahlil etish imkoniyatini yaratishdir. Integratsion yondashuv pedagogika fanida turli bilim sohalarini bir butun tizimga birlashtirish, ularning o'zaro aloqadorlik asosida o'qitilishini ta'minlashga qaratilgan metodologik tamoyildir.

San'atshunoslik fani tabiatiga ko'ra integrativ xarakterga ega, chunki u falsafa, tarix, estetika, madaniyatshunoslik, adabiyot, psixologiya, sotsiologiya va hatto texnologiya fanlari bilan uzviy bog'liqdir. Shuning uchun san'atshunoslikni o'qitishda integratsion yondashuv nafaqat pedagogik zarurat, balki mazmuniy ehtiyojdir. Masalan, badiiy asar tahlilida tarix fanidagi davr xususiyatlarini, psixologiya fanidagi idrok mexanizmlarini, estetika fanidagi go'zallik tushunchasini o'zaro uyg'unlashtirib o'rganish san'atni yanada chuqurroq anglashga yordam beradi.

Integratsion yondashuvning nazariy asoslari L.S. Vygotskiy, D. Dewey, J. Bruner kabi pedagogik va psixologik olimlarning ta'limdagi faoliyatli yondashuv, tajriba orqali o'rganish va ijtimoiy konstruktivizm nazariyalariga tayanadi. Vygotskiy nazariyasiga ko'ra, o'quvchi bilimni mustaqil emas, balki ijtimoiy muhit orqali o'zlashtiradi, bu esa san'atshunoslikda integratsion jarayonlarning tabiiyligini ko'rsatadi. Deweyning tajribaviy ta'lim konsepsiyasi esa san'atni o'rganishda shaxsning hissiy, intellektual va amaliy faoliyatini uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi.

Amaliy jihatdan qaraganda, san'atshunoslik fanlarini o'qitishda integratsion yondashuv quyidagi yo'nalishlarda o'z aksini topadi: badiiy asar tahlilini tarixiy voqealar bilan bog'lash, musiqiy va tasviriy san'atni umumiy estetik tamoyillar asosida solishtirish, adabiyot va teatr san'atini bir-birini to'ldiruvchi ijodiy jarayon sifatida o'rganish. Misol uchun, Leonardo da Vinchi yoki Kamoliddin Behzod ijodini o'rganishda matematika, anatomiya, falsafa va tarix fanlari bilan bog'liqlikni ochib berish talabada keng qamrovli dunyoqarashni shakllantiradi.

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari integratsion yondashuvni yanada samarali qilish imkonini bermoqda. Multimediali ta'lim vositalari, raqamli galereyalar, virtual muzeylar, interaktiv platformalar (masalan, Google Arts & Culture, ArtStation) yordamida talabalarga san'atning global kontekstini o'rganish imkoniyati yaratilmoqda. Bu esa nafaqat nazariy bilimni, balki vizual savodxonlik, tahliliy fikrlash va madaniy kompetensiyani ham rivojlantiradi.

Integratsion yondashuvdan foydalanish san'atshunoslik ta'limida ijodiy faoliyatni faollashtiradi. Talabalar turli yo'nalishdagi ma'lumotlarni solishtiradi, o'zaro bog'liqlikni tahlil qiladi, yangi g'oyalar yaratadi. Bu jarayon Bloom taksonomiyasi asosida o'quv natijalarining yuqori bosqichlariga — tahlil, sintez va ijod darajasiga chiqishni ta'minlaydi. Shu bois, san'atshunoslikda integratsion ta'lim o'qituvchi uchun murakkab, ammo samarali metodik yo'nalish bo'lib, u talaba faoliyatini markazga qo'ygan konstruktivistik o'qitish modeli bilan uyg'unlashadi.

Xulosa qilib aytganda, san'atshunoslik fanlarini o'qitishda integratsion yondashuvdan foydalanish — bu fanlararo bog'liqlikni mustahkamlash, o'quvchi va talabalarda san'atni kompleks tarzda idrok etish, madaniy tafakkur va kreativ fikrlashni rivojlantirishning samarali yo'lidir. Integratsion ta'lim san'atshunoslikni faqat nazariy fan sifatida emas, balki shaxsning estetik, intellektual va ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantiruvchi tizim sifatida yangicha talqin etish imkonini beradi. Shu bois, zamonaviy pedagogika uchun integratsion yondashuv san'at ta'limining metodik asoslarini boyituvchi, kreativ va innovatsion ta'lim modelining ajralmas tarkibiy qismiga aylanmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Bruner, J. (1960). *The Process of Education*. Harvard University Press.
2. Dewey, J. (1938). *Experience and Education*. Macmillan.
3. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
4. Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books.
5. Qodirova, N. (2021). Integratsion yondashuv asosida san'at ta'limini rivojlantirish muammolari. *O'zbekiston pedagogika jurnali*, 3(2), 45–51.

6. Xoliqova, G. (2023). San'atshunoslik fanlarida fanlararo integratsiyaning o'rni. *Ta'lim va innovatsiyalar*, 7(1), 28–35.
7. UNESCO. (2022). *Arts Education for Sustainable Development*. Paris: UNESCO Publishing.